

18988

VÄRMLAND

Järnskog

Dialekt- och folkminnesarkivet

Uppsala

Wikland, Inga, 1947

ULMA:s frågelista M 82 Matordning
och bordsseder

9 bl 4:o

18988/88681

lyr.

Matordning och bordssetet.

Sou på lantbrukarkivets figl. M 82

Värmland
Järnskög

Det var mycket vanligt att äta
gröt. Om vi inte ville ha gröt om
villan, så var: "Gröten (grönten)
har föt upp fler än du har tagit
föt på." Pressade havregryn för-
kom ej. Havren lades fört i hett
vatten. Den torrades sedan i luft
och därefter i ugnen. Slutligen
malades den.

Man åt gröt och välling ur en
gemensamt träg och met var sin
träsked. "Det var inte så ostantigt
på den trä." De brukade lock duka
till middag. Måltiden inleddes på

samma tiden som nu. Alla fulla till bröds, och husfäderna intog inte någon särställning på något sätt.

"De gamle laut no ha sine bestämda plassen, men de unge valte hur, som helst. Det var jämlikhet inför lagen.

Det var vanligt att dricka till maten även till vardags. Men drack de mjölk eller ännu öl.

Revdart till helgen och till fest drack de mjölk. [mjöd, mjö (kan vara)]

Fisk. Fiskgrubben gick i kring. De kom inte regelbundet, men om de fick fisk till lunch, så kom de gärna då.

Det var mycke fisk i thogstråna.

"Fisk var gott det, särskilt om en fick smörgåsar till." Fiskgrubben sålde även på sötra. Han gick då av sig själv och skickades alltså inte av

ULMA 18968. Inga Wikland. 1947
VRML. JÄRNSKOG
Frgl. M 82

Gården.

De hade inga bestämda maträtter för varje veckodag, men pårenat för olika helger.

Ätrestskapen. De hade stälkviner med svarta shaft, men på den tiden hade vi inte portvins stälkviner som nu. Glas användes utrust till fest. Då brukade de fram - med skilte mellanrum - en butelj (pötel, m.) med två glas. Flera fick dricka ur samma glas.

De hade järnqnytor och kopparkärl att koka i.

Före det var vanligt med kaffe drack de öl. Jag vet inte riktigt vad det egentligen var, men troligen var det någon sorts ölsoppa.

Sötsaker hade de aldrig, för socker var tre gånger så dyrt som nu.

ULMA 18968. Inga Wikland. 1947
VRML. JÄRNSKOG
Frgl. M 82

Brunke (bänke, m) var ordet för
pudding.

Det var i allmänhet kvinnorna som
fick sköta om hembrännen. De
gjorde ut brännen som höst, och det
kunde nästan hela året. Om de skulle
köpa brännvinnor och inte kunde betala
fick de låna kvinnan i parat.

Meddelare: Fru Karolina Söderberg, Slättteg
f. i Remjäng 1855

Inga Wikland.

ULMA 18988. Inga Wikland. 1947
VRML. JÄRNSKOG
Frgl. M 82

Matordning och bordsseder.

svan på landsmålsarkivets fgl. M 82

Vännehus
Järnskög

På Söndagen i Marsstakau var det
ett stort huskäll, och det var välbärgat
folk. Olof Olsson var riksdagsman
och gästgivare. Vanligen var de
12-14 personer i Maten.

Alla karlarna - dräng som husbonde -
hade sina bestämda plåser vid bordet,
medan kvinnorna fick stå bakom och
äta. 2 stora träfat stod vid på bordet.
En dessa åt allihop med var sin
träsked som de torkade under
armen efter varje måltid.

Nåå tonparna arbetade på gårdan
(varannan vecka) åt de där. Annars
åt de hemma på torpet. I lördag hade

Landsmålsarkivet Uppsala. 18988
I. Wikland 1947. JÄRNSKOG
VRML.

ULMA 18988. Inga Wikland. 1947
VRML. JÄRNSKOG
Fgl. M 82

De torpet och ett par koe.
 Till frukost (dägsmat, n.) var det
 i regel konungensvälling.
 Suros hade de aldrig mat att äta
 annat än varje lördagskväll då
 de fick var sin "kinne-gås" (gins-)
 Surot stekades nämligen till gås.
 Till söndagsmiddag hade de en stor
 kålgröta. (majargröte, f. majar, m.)
 I spade (sö-söo, n.) kökades
 ärtkål, som skulle räcka till resten.
 Till vardagsmiddag var det för det mesta
 sill. Den var stekt på glöden (glösa)
 Till eftermiddag var det ofta grövt
 bröd med en fläskskiva, ibland
 kunde det även vara potatis med på.
 På vaffeldagen åt de vassla.
 På långfredagen åt de stilig mat,
 ölroppa t. et. (örsuipa) det var

ULMA 18988. Inga Wikland. 1947
 VRML. JÄRNSKOG
 Frgl. M 82

för sträckle' out!

När hela sommararbetet (änt^umn) var avslutat, hade de skärlyällskalor. Då fick alla var sin skärlyällsgås som de skulle gömma i flera dagar. Det var en stor kaka som var klätt med smör o saucost. Sen fick de gröt och mjölk som^{tes} var en smörkåla i (smörkröka, dröpkröka).

Sittaker förekom aldrig, men ibland kunde de få en liten bit lakrits (lakros) av Söggårsmobben, och "det var det bästa en kunde få."

Meddelare: Faku. Karin och Emma Olsson,
Systuga, Mossstakeu, f. i Mossstakeu 1867 o 1873

Inga Wikland.

Matordning till brödseder.
Ivan på landsmålsarkivet sgl. M 82

Vännlandet
Järnskög

Matveckan var i fastan. Då slapp en
ä äte till hela vecka.

På korvmåndagen var det fläskkorv
" fläsktisdagen - " - kokt fläsk
" askorsdagen - " - fins kake med
smör (smör).

På påskafton fick en 2 ägg. Fruans
var det inte mycket ägg.

Barnen fick stå till bröds. De vuxna
kunde slänga några bättre bitar till de
små. Morrens gifte sig tilligt för att
få det bättre.

Det var inte svårt. Mat slutet av
begynningskalan fick de kfti till och
senäbröt.

ULMA 18988. Inga Wikland. 1947
VRML. JÄRNSKÖG
Frgl. M 82

Landm. Uppsk. 18988
I Wikland 1947 JÄRNSKÖG
VRML

De höll blaggarusblom (nöllika)
och drack spöter. Det var till
bra medel mot magplågor.

Mestlärare: Kristina Nilsson, Haggen i
Slättug, f. 1868

Inga Wikland.

ULMA 18988. Inga Wikland. 1947
VRML. JÄRNSKOG
Frgl. M 82

Landsm. Uppsal. 18988
I. Wikland 1947. JÄRNSKOG
VRML